

Seat No. : _____

NF-131

November-2018

M.Com., Sem.-III

503 : Management Control System

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (a) (i) સંચાલન નિયંત્રણ વ્યવસ્થાની પ્રકૃતિ અને મહત્ત્વ સમજાવો. 7
(ii) નિયંત્રણ વ્યવસ્થાના વિવિધ પ્રકારો વિસ્તારથી સમજાવો. 7
- અથવા**
- ઔપચારિક (ફોર્મલ) અને અનૌપચારિક (ઈન્ફોર્મલ) સંચાલન અંકુશ પ્રક્રિયા વિસ્તારથી સમજાવો. 14
- (b) સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો : 4
- (1) _____ નિયંત્રણ સંચાલનને વ્યૂહાત્મક અનિશ્ચિતાઓની ચેતવણી આપે છે.
(a) ઔપચારિક (b) અનૌપચારિક
(c) આંતરિક (d) પારસ્પરિક
- (2) સંચાલન અંકુશની પ્રાથમિક ભૂમિકા _____ ને અમલમાં મૂકવા માટે મદદ કરવી.
(a) ઉદ્દેશો (b) વ્યૂહરચનાઓ
(c) યોજનાઓ (d) ઉપરના બધા
- (3) _____ માળખામાં, કાર્યકારી એકમોમાં દ્વિ-જવાબદારીઓ છે.
(a) કાર્યાત્મક (b) વિભાગીય
(c) વ્યવસાય (d) મેટ્રિક્સ
- (4) નવા ધંધામાં પ્રવેશનો નિર્ણય _____ નું ઉદાહરણ છે અને પ્લાન્ટનું વિસ્તૃતીકરણનો નિર્ણય _____ નું ઉદાહરણ છે.
(a) વ્યૂહરચના રચના, કાર્ય અંકુશ
(b) વ્યૂહરચના રચના, સંચાલન અંકુશ
(c) સંચાલન અંકુશ, વ્યૂહરચના રચના
(d) સંચાલન અંકુશ, કાર્ય અંકુશ
-
GENIUS
Guruji
2. (a) (i) વિવિધ સંચાલકીય શૈલીઓ કઈ છે ? આ શૈલીઓ એક સંસ્થાની નિયંત્રણ વ્યવસ્થા પર કઈ રીતે અસર કરે છે ? 7
(ii) સંચાલન અંકુશ સિસ્ટમ પ્રયોજતી (રચના) વખતે ઉદભવતા મુદ્દાઓ સમજાવો. 7
- અથવા**
- (i) નિયંત્રણ પ્રક્રિયાના સાયબરનેટિક નમૂનારૂપ વિશે સમજાવો. 7
(ii) અંકુશ સિસ્ટમ પર માહિતી ટેકનોલોજીની અસર સમજાવો. 7

(b) નીચેના જવાબ લખો : (ગમે તે ચાર)

4

- (i) ઉદ્દેશ એકરૂપતા એટલે શું?
- (ii) સંસ્થાકીય સંસ્કૃતિ એટલે શું?
- (iii) અંકુશ પ્રક્રિયાના ઘટકો જણાવો.
- (iv) નિયંત્રણ પ્રક્રિયાની ક્રમિક ગોઠવણ (હેરાકી) એટલે શું?
- (v) રૂપાંતરિત નિયંત્રણ વ્યવસ્થાની વ્યાખ્યા આપો.
- (vi) મૂલ્ય આધાર એટલે શું?

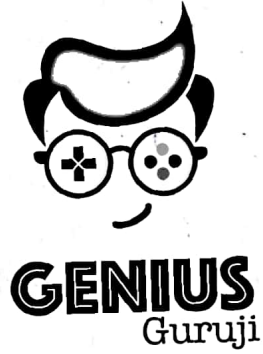
3. (a) (i) કુલ ગુણવત્તા સંચાલનના મુખ્ય સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરો. 7
(ii) સંસ્થાકીય સંસ્કૃતિ અંકુશ પદ્ધતિની રચનાને કેવી રીતે અસર કરે છે? 7

અથવા

કેન્દ્રસ્થ સફળ પરિબળો એટલે શું? તેમને કેવી રીતે ઓળખી શકાય છે? વિસ્તારથી સમજાવો. 14

(b) સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો: 3

- (1) નીચે પૈકી કઈ બાબતનો જવાબદારી કેન્દ્રોમાં સમાવેશ થતો નથી?
(a) આવકનું કેન્દ્ર (b) સત્તાનું કેન્દ્ર
(c) રોકાણ કેન્દ્ર (d) ખર્ચનું કેન્દ્ર
- (2) _____ આઉટપુટ અને ઈનપુટનો ગુણોત્તર છે.
(a) અસરકારકતા (b) ઉત્પાદન
(c) કાર્યક્ષમતા (d) ઉપરના બધા
- (3) _____ કામગીરી માપનની પદ્ધતિનું ઉદાહરણ છે.
(a) સંતુલિત સ્કોર બોર્ડ (b) નાણાકીય અંકુશ પદ્ધતિ
(c) જવાબદારી કેન્દ્ર (d) ઉપરના બધા

4. (a) (i) વ્યવસાય સેવા સંસ્થાઓમાં ઉદભવતા મુદ્દાઓ સમજાવો. 7
(ii) બિન-નફાકારક સંગઠનોની સંચાલન અંકુશ સિસ્ટમ સમજાવો. 7

અથવા

બહુરાષ્ટ્રીય કંપનીઓના નિયંત્રણ મુદ્દાઓ સમજાવો. 14

(b) સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો: 3

- (i) _____ પ્રદાન મૂડી છે જેમાં મિલકતો ખરીદવાના હેતુ માટેના ભંડોળનો સમાવેશ થાય છે.
(a) પ્લાન્ટ (b) થાપણ-દાન
(c) પ્લાન્ટ અને થાપણદાન (d) ઉપરમાંનું કોઈપણ નહિ
- (ii) _____ અસરોની સારી રીતે વ્યવસ્થા બહુરાષ્ટ્રીય એકમની મુખ્ય ઓફિસ કરી શકે છે.
(a) ઈકોનોમિક (b) ટ્રાન્સલેશન
(c) ટ્રાન્સેક્શન (d) ઉપરના બધા
- (iii) _____ વ્યક્તિવાદ સંસ્કૃતિનું ઉદાહરણ છે. જ્યારે _____ સમાજવાદ સંસ્કૃતિનું ઉદાહરણ છે.
(a) સાઉદી અરેબિયા, અમેરિકા (b) અમેરિકા, સાઉદી અરેબિયા
(c) ઓસ્ટ્રેલિયા, અમેરિકા (d) અમેરિકા, ઓસ્ટ્રેલિયા

Seat No. : _____

NF-131

November -2018

M. Com., Sem.-III

503 : Management Control System

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (a) (i) Explain nature and importance of Management Control System. 7
(ii) Explain in detail different types of control system. 7

OR

Discuss in detail formal and informal control processes. 14

(b) Choose the correct option : 4

- (1) _____ control alerts management to strategic uncertainties.
(a) Formal (b) Informal
(c) Internal (d) Interactive
- (2) The primary role of management control is to help execute chosen _____.
(a) objectives (b) strategies
(c) plans (d) All of above
- (3) In _____ structure, functional units have dual responsibilities.
(a) functional (b) divisional
(c) business (d) matrix
- (4) To enter a new business is an example of _____ decision and expand a plant is an example of _____ decision.
(a) strategy formulation, task control
(b) strategy formulation, management control
(c) management control, strategy formulation
(d) management control, task control

2. (a) (i) What are the different managerial styles ? How do they affect the control system of an organisation ? 7
(ii) Explain issues in designing management control system. 7

OR

- (i) Explain cybernetic paradigm of control process. 7
(ii) Write a note on impact of information technology on control systems. 7

(b) Answer the following : (Any four) 4

- (i) What is goal congruence ?
(ii) What is corporate culture ?
(iii) State elements of control process.
(iv) What is control process hierarchy ?
(v) Define Adaptive control systems.
(vi) What is value premise ?

GENIUS
Guruji P.T.O.

3. (a) (i) Discuss the main principles of Total Quality Management. 7
(ii) How does corporate culture affect the control system design? 7

OR

- What are key success variables? How they can be identified? Explain in detail. 14
(b) Choose the correct option; 3
- (1) Which of the following is not included in responsibility centres?
(a) Revenue centre (b) Power centre
(c) Investment centre (d) Expense centre
- (2) _____ is the ratio of output to input.
(a) Effectiveness (b) Production
(c) Efficiency (d) All of these
- (3) _____ is an example of performance measurement system.
(a) Balanced score card
(b) Financial control system
(c) Responsibility centre
(d) All of above

4. (a) (i) Explain issues in professional service organisation. 7
(ii) Explain management control system for non-profit organisations. 7

OR

- Explain control issues in multinational corporations. 14
(b) Choose the correct option: 3
- (i) _____ is a contributed capital which includes contribution of funds to acquire assets.
(a) Plant (b) Endowment
(c) Plant & Endowment (d) None of the above
- (ii) _____ effects are best handled by the Head-office of the multinational corporation.
(a) Economic (b) Translation
(c) Transaction (d) All of above
- (iii) _____ is an example of individualistic culture while _____ is an example of collective culture.
(a) Saudi Arabia, America
(b) America, Saudi Arabia
(c) Australia, America
(d) America, Australia

GENIUS
Guruji